

DISPUTATIO MEDICA
PHTHISIS TABE VERAE

FAVENTE DEO OPT. MAX.

SUB PRAESIDENTIO

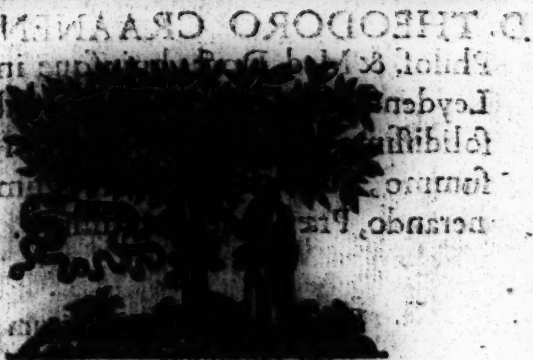
Viri Clarissimi Acutissimique

D. THEODORI CRAANEN, Phil.
ac Med. Doct. hujusque in Illustri Academia
LUGDUNO-BATAVA Professoris celeberrimi,
excellentissimi.

Publica disputatione submisit

JOHANNES BROEN, Congelvia - Suecus.

Die 29 Aprilis, hebdomadae 3^{ae} Julii anno MDCCLXXIII.

ORDINE AUCTORUM;
A. ABRAHAMUM ELZEVIER;
Academiae Typograph. MDCCLXXIII.

IN HONOREM FRIDERICI

Majest. Sueciae per ditionem BAHUSIANAM
olim Quaestori fidelissimo, spectatissimo,
Parenti merito, omni honore & amore, in-
quam non prosequendo.

NEC NON

IN MARCO ANTONIO BRUNO

Ambrosiano, & Quaesore fidelissimo,
spectatissimo, Patre, propter singularem in
me affectum semper veneratione.

IN THEODORO CRAANEN

THEODORO CRAANEN, Limes

Philos. & M. L. Doct. in alma hac

Leydenensi Academia, fidelissimo,

sollicitissimo, & in fundatori

famulo, & in omni usque ve-

nerando, & in omni usque

reuerendo, & in omni usque

reuerendo, & in omni usque

reuerendo, & in omni usque

reuerendo, & in omni usque

reuerendo, & in omni usque

reuerendo, & in omni usque

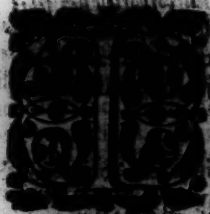
reuerendo, & in omni usque

reuerendo, & in omni usque

reuerendo, & in omni usque

PHTHISI & TABE VERA.

THESES.

 n economia corporis nostri contemplatione
 dum pro viribus veteris & recentioris, ad
 ipsam sustentandam, adeo necessarium esse
 adverte, ut hac deficiente vel subacta illam
 corrumpere necesse sit; operæ pretium mihi non
 ignobile putavi, si pro tanto eius hanc missio
 remittendo, bonum sollicitum esse, signi-
 ficem modo vitam & gratiam quam mihi Deus
 concessit, prout aliquando aggredi & incipit & amittit. Ne ve-
 ro propositum illud meum ad operam perducam finem, medium
 illum, quem Medici Naturæ, & Naturæ ipsæ appellat, potius
 animi oculis inspicendum assumere, mihi non importunum vide-
 tur. Si vero in quibusvis observationibus explicandis seris accuratè
 & distinctè omnibus non fecero, veniam humanissime obsecro;
 quam etiam, ut confido, facile concedent & Lectores doctissimi; & illi,
 qui etatem meam, non dum satis maturam, comitari habuerint;
 interim mihi solatio erit, quod in magnis voluisse sat sit, & quod
 ne Jupiter quidem omnino placeat.

Phthisis est, & Tabes vera, quæ sunt species morborum pro quibus
 res corporeæ emaciationis, quæcunque eorum causa sit, summa-
 tur; autem utriusque præterea pro ea, quæ ultra naturam con-
 sequitur, aliquando etiam recipitur, quæ etiam, scilicet hac po-
 steriori, designatione illud significatum omnino minime præterea
 notens nullam esse posse corporis emaciationem talem, nisi ab
 ulcere pulmonum committatur, quod non solum necesse est, & quavis
 pars alius notabilis interius calcificatione oculi posthaberi
 speciem de dictam; Auctores porro eadem hanc veram, legiti-
 mam & essentialem vocant, ad differentiationem præterea, scilicet, quæ
 est in utraque nutritionis partium, solidarum, ab obstructione tubo-
 rum & vasorum capillarum earundem oriunda.

Eryngium vocantur harum Lecter ipse, et placuit, in lectis evolvere poterit, siquidem illa parum ad Medicum attineat; interea tamen *Nidus* in suo Erymologico deducitur ab *Dna* et quare? *Sed* quodammodo *Eryngium* affinitate tenet perinde ac *Phathium* vero a *Qsin* vi *Qsin* derivant, ut fallor, omnes.

[illegible]

Inter ipsos *phlegmas* morbi huius vexillum feci potius non
poni certum est. *Phlegma* adeo lenta & coarctata, valde & immixta
humida nuncupata, quae etiam paulo a sumpto cibi inrauecit, in
thorace visum est, quodam grave tendit, cruenta & sanguinea
materia per se aliquando excremitur, accidit etiam interdum ut
pneumonia substantia inutilia per sputa rejiciantur, appetitus pro-
cessu temporis facit prostratus, ut interdum et olea & pin-
guis iuliusque etiam sentiat, et alie pariterum rufis superve,
zic morbo, etiam adeo, et alie et alie.

[illegible]

Inter res non naturales, ira dictas, veluti *conflum procatarrhica* puto esse posse aërem sale volatili multo impregnatum & calidum (vid. Hippoc. S. III. Aph. 12.) cuiusmodi si subito superveniat frigus, majus metui debet periculum, subita enim mutatio ut in Politia sic etiam animalis oeconomia non potest non esse periculosa: aër enim calidus ebullitionem in sanguine magnam producendo, facit etiam vasorum poros magis patere, unde consequenter particulæ nonnullæ, alias intus mansuræ, cum reliquis debitis transfudant; crassæ videlicet & viscosæ; ut & aliæ, quæ dum non satis sint subtiles, ut circulum suum debito modo continuare valeant, hæere necessario ac obstructions parere debent; nunc verò si subito superveniat frigus, luce meridianâ clarius erit, inde particulis extrahatis majorem contingere vel secessionem vel coagulationem vel indurationem, & consequenter pertinaciores evadere obstructions, quas etiam frigus solum efficere potest. Hinc ergo quid cibis & potus spirituosus & acres hic efficere valeant, *Leitor bene* facile colligit. Sic etiam, quid motus si nimius; quid vigilia, si nimis (quamvis tamen hæc sint etiam effectus, à causa alia videlicet impetuoso & spirituosissimo sanguine provenientes) quid denique excreta & retenta (vid. Hippoc. S. VI. Aph. 12.) ut & animi pathemata vehementiora? Quâ ætate magis contingat tabes, vide eundem S. V. Aph. 9. S. IV. Aph. 29. eâ scilicet, quâ reliquis paribus sanguis evadit acrior.

V I I I.

Huc pertinet etiam consideratio solidorum in pulmones per asperam arteriam delapsorum, quod facile inter loquendum contingere potest quando epiglottis colligitur & rima quædam connidet per quam micæ vel aliæ quædam res incidere possunt; hæc verò ita illapsa considerari debent dupliciter: vel quatenus simpliciter sunt magna vel quatenus etiam sunt *angulosa & scabra*: quoad *magnitudinem* solam, exindè via aëri denegatur, quominus sufficienter cum sanguine commisceri, illumque particulis suis nitrosis debite refrigerare queat, unde sanguis sensim ac pedetentim evadit acrior. Dico verò *sensim*, nam quâvis eveniat, ut pars una pulmonum debito modo aërem non recipiat, nihilominus tamen alia ipsum recipiet. Quatenus verò scabra sunt, ramum non solum asperæ arteriæ atterere valent, sed etiam vasa reliqua

ut & infirmos pulmonum repleat & cellulosam laboremque
quasi (quasi) hinc capiat. Separatim ex Theoy. inchoat de-
bent illa transire in rebus solidis male vel non curatis,
in humorem vel utriusque minus in lacum hunc dehere mi-
rentur.

Phœnia per se ingens communiatur officio parentibus in generatione; nec non ibidem in continua conversatione, experientia comprehensum. Si enim Parentes nec morbo vexentur nec cetero humore & spiritu semineque generationum concurrentes, deinde effusiles, qualis est ipsorum mater linguas, nam

Quercus infolia; var. *Q. alba* Nutt.

Sit Patru in uero ab omni cultu fenoie nobis:

Medicini ergo hoc tabidum cum infante communicatum fermentum
infans, quamvis parvis etate annis in corpore infantis quasi sopi-
tum jadeat, utamen cum tempore vultu suu cum solis imagine de-
turbato satis efficaciter exferat. In quotidiana porro conversatio-
ne communicant hoc contagium quiescenti vel per accubatum, lu-
dendi et alius transpirationes, singulis alterius eodem fermento in-
ficiunt, vel etiam quiescenti in ore uti cyatho vel patina ex quibus
sunt bibunt et bibunt, aliquid saliva respingunt, quam alter in-
trosumque eundem sibi contrahit contagium. Nec etiam ab agro ex-
spatiis, particulis que talibus inspicantur, ab alio iterum recipitur,
idemque in contrahitur affectus.

X.

Quibus ita utcumque confideratis, neceſſum eſt ut perpendamus quantum in ſanguine inſuſo particulae ad nutritionem aptae nate eſſe poſſint, prout caſus inſuſionis diſpoſitionem dant in corpore noſtro nutritionem, impenſe videlicet ſanguinis ad ſanguinem, aliter ſan paucum ſoliditatem, pro illorum nutritione dico brevis generis interviſe poſſit particulae, ſi modo facti ſint ſubtiles ut volacularem, quam habere debent ſe ad ſuam partem valentem. Aſſe vero pro harum conſervatione rem aliā eſſe animā verē, cum enim eſſentiam illud pulcherrimam *Divi Hippocratiſ in libro de vita ſanctiſſima* ait. *carv. i.* tuetur, ubi dicit multumque ſe habere vitæ, videlicet & amarum, & ſalſum, & dulce, & acutum, & ſecum, & alia inſinita, ſane diſcreta illis particulae non aequae ad nutritionem eſſe idoneae animadverſo ſaluberrime, inter omnes ſunt omnia, cum particulis conſiſtens rigidis & viſcularibus ſunt iſtae purgentibus, cere ita ſublimis par-

timet, ut non in partibus suis mori videatur, quorum natura est studio-
rum, inter se committere, siquidem plus abiderent a partium flammis
bus, quam apponi possent, hinc pulchrum esse de aetheris, cum enim
particulis confusis immixtis erant & terrestribus, fecerunt enim
potius quendam facerent & obstructions. Debent ergo alius ge-
neris esse particulae, quae inveniunt hinc inferre poterant, illasque
animas vero esse debere dulces & oleosus, quales continet noster
chylus, haec enim cum particulis consentiunt talibus, quae partium fla-
mmis apponi possunt, ubi ex poris arteriarum extulsa & per tu-
bulos partium exeuntes pororum & particularum inveniunt si-
militudinem aliquam, inde apponantur, & pro diversitate fer-
menti cuiusque partis, in ipsam similia convertuntur.

XII

Quod sanguis sub ratione sanguinis ad partes nutriendas non
exire debeat, sed saltem humores ejus aliqui, satis efficax pro nobis
argumentum habemus in affectu hoc nostro, ut & in haemoptoe:
nam licet sanguis in homine sano, sit impetuosis habeat, tamen
non exit, nisi praeter naturam, ut jam dicto in casu. Adde quod pul-
monum substantia ex teneris siccis consistens cellulis facile sangui-
nem transmitteret, haec vero teneritas non obstat, manet intra
vasculi: unde arguo, quod si id non fiat in parte adeo tenera,
cordis quae adeo vicina, multo minus fiet in remotioribus sanguinem
adeo impetuosis non vehentibus.

XIII

Oggerant nobis adversarii carnes animalium rubere, adeoque
rubundum debere nutrire sanguine, sed respondemus, id in juniori-
bus non obtinere, unde etiam haec sunt multo densiores, sed
ascendere aliquid usque in aethera, scilicet saltem, quae carnes illo-
rum rubere facit, ipsorum enim humores reliquis partibus multo
quam in junioribus sunt aciores, & quia dicuntur illi de carnibus he-
re, sunt fumi indurati, quae maxime rubent, an illae ex sanguine ru-
beant? certe nobis non ita videtur, hoc est asseveraturus.

XIV

Angeli nonnulli ut *Michael*, *Gabriel*, *Uriel*, &c. succum
quendam sibi fingunt nutritivum, qui per nervos ad partes allapsus
ipsas nutret, sed revera ipsorum sententiam defendere nequeo,
sua ratione ductus, nam cum per nervos nil nisi subtilissimum de-
scendat, qui quid aliud inter spiritus & reliquos humores no-

In corpore humanum existit, etiam in eo, si in
 tum minus exsurgendum: ratio vero quare illos ad hoc
 statuendum adduxit, fuit quod aliquando videntur in partibus
 tem affectam emaciari; facit quidem hoc etiam hoc est argu-
 mentum, si ad totam & cononiam corporis nostri non attendatur,
 at verò respicienda etiam sunt reliqua circumstantiæ. Fateamur
 partem illam aliquando emaciari, etiam non semper. Et leges
 nos docet quod ex particularibus non sit facienda regula generalis;
 observandum verò est latice illi spirituosum, et in partes
 influentem, circulationem humorum inibi existentium, qui for-
 te vel propria crassitie & viscositate, vel accedente injuria
 ris externi pigrescerent & hærent, maximopere promotorum
 Ergo si nervus est præcissus vel compressus vel obstructus, ita ut
 via ipsi latici sit impedita quominus influere queat, quid mirum
 erit, si intemperies hominum accedat crassa, viscosa, humores
 ibi coagulari vel secessionem ab invicem pati & ita partibus ali-
 mentum denegari, ob intercedentes obstructions?

X I V.

Pus ergo, *sale volatili corrosivo* abunde scatens, cum sanguine
 in pulmonibus communicatum, illum etiam cum tempore secum
 purulentum reddit & consequenter acrum, corrosivum; ex quo
 ita constituto sanguine cum non possint illi similes resutare hu-
 mores, hinc est quod illi lege circulationis ad partes delati
 ipsarum stamina abradant: unde sequitur *universali corporis ema-
 ciatio*.

Febris adeest lenta & continua, quia dum pus portiones sui re-
 nuiores cum se cum sanguine miscens, materiam ætheream
 secum advehit valde peregrinam, quæ conflictum cum materia
 æthereâ nostri sanguinis faciendo turbationem illam facit in qua
 febris essentia consistit: ægri febrem hanc aliâ non sentiunt,
 tum quia est continua, adeoque ipsis adfuerat, tum etiam, quia
 est lenta & exigua. A sumpto cibo *malestis* febris, chylis vide-
 licet in sanguinem irrumpente, cum enim ille iterum alium
 ætherem secum advehat, rursus nova cum altero æthere sequi-
 tur pugna.

Quod *sem in pectore sentiat* *grævis*, non est idcirco quod
 sanguis & pus ibi collecti sint acedinis experti, sed quod pul-
 mones obtusi admodum sint sensus, tum propter ipsorum ner-
 vorum

potest quodammodo in aliam partem delatari: obitus enim ille
tenet in alio loco, & crassitie membrana abscessum continens,
vel quod non ita adhæret in bronchiis saltem capacioribus. Men-
tionem facit crassitudo membranae, quæ interdum adeo est cal-
losa, ut materia ibi contenta minime in Massam sanguineam de-
feratur, & tunc homines illi alias satis bene degunt, comedunt,
dormiunt, concoquunt &c. etiam non raro peresencunt, hinc
est, quod nonnulli dicantur phthisia per 30 vel 40 annorum spa-
tium habuisse.

Quod crassa & sanguinea materia per os excernatur, est quod
vasis pulmonum adeo notabiliter exstit, sanguis & pus ibi per ob-
structionem collectum per alperam arteriam rejiciatur, sic idem
puta de ipsorum pulmonum sinusculis ejectis, denotatque hoc ma-
jorem ac redius gradum s. morbum inveteratum.

Interdum etiam corrosiva adest, quia sal hic peccana corrosivus ad
ventriculum delatus nullam habet proportionem respectu acidi
quod defendit, vel fortasi quia fibrilla nervorum ventriculi in fame
vellicantur, sunt ex corrosiva illa salis acredine soluta, ita ut motum
suum debitum ad sensorium commune deferre nequeant.

Urinae albae mingitur, propter abrasas à partium scaminibus parti-
culas pingues per vias ordinarias ad vesicam delatas. Interea tamen
talem urinam in hominibus sanis & minime phthisicis reperiri pos-
se non negaverim, sed tunc non est adeo multa nec continua: qua-
propter non semper placabit Medicus, quando videt urinam oleo-
sam, quod nonnulli phthisis, potest enim in tali sanguine pin-
guedo abundare, quæ forte etiam cum sanguine non est intime
mixta, vel etiam vasa possunt habere poros nonnihil detortos, ut
dilatentur particulas, ut ut non abundantes. Quod per hoc in
cuiusvisque per urinam excernatur, mirandum nonnihil videri
potest, & necesse concederetur in exulceratione ipsius vesicæ, vel
partis vicinæ propinquioris: considerandum ergo est diaphragma
poros habere almodum amplios & constantes, imò visui se obji-
cientes, per quos materia illa purulenta in cavum abdominis transi-
re potest, si sciamus animadvertendum est pus acredine sui amplio-
res sibi sternere vias, quando ergo in cavitate abdominis versatur,
jam est in vicinis vesicæ, unde facile per poros foris intrò spectan-
tes ingredi potest & sic cum reliqua urina commisceri; nolo tamen
puri partes crassiores ita facile transire, sufficit portionem ejus re-

nulo-

causam hanc habent, ut
causam venie de omni.

Ita posito sic supervenit, etiam si non sit in
ge. crassitas & humorum, ut ad respirandum
etiam ad laryngem & musculos abdominis, quod
convulsionem adeoque tumorem, que sunt ad
flasso musculorum abdominis, qui dum diaphragma sursum
littur, per consequens in expiratione aerem expulsiorem
expellit. *Purior oris ex his vocibus peritudo*, cum
fo, deducto. *Tandem est*, propter particulas puras
vel alias cum reliquis humoribus ex vasis huiusmodi depositis.

XV

Tandem ut ad prædicta me accingam tempus dictare videtur
periculosus est hic morbus, siquidem pulmonum in eo
lasi, qui inchoavit quies, qui tamen in continuationem necesse
rio requiritur.

Si morbus est inveteratus, difficulter curabitur, sed lentius
morte extinguetur.

Ita etiam si est hæreditarius, palliari quidem, non vero accu-
rate curari poterit.

Si tamen laborantibus inquit Hipp. S. v. Aph. 12. capiti & cute
deflatis, lethalis est, quod si emelius vult contingere propter al-
menti penuriam, non verò dictum ex prudentia, immo acro-
ne radices i. glandulas pilorum credi, plura verò scilicet
vult apud eundem S. v. Aph. 12. capiti & cute deflatis, lethalis est.

Nonnulli qui periculosum prædicant, ob id, quia non
scripserunt, tamen periculosum prædicant, quia non
vult (ut ajunt) carere hodie impossibile foret, sine certa morbo
presentia, sed vana est ipsorum doctrina, siquidem pulmonum
optime sine ullo respirantis decessu cedere possunt, sed
hoc non fore incertum est, quia vult periculum prædicant
curanda, item non incertum est, quia non sit in
moribus cum sanguine coagulato, ut in intercatere thoracis
res eodem redit.

XVI

Ad veritatem denique devenio, que quamvis difficilis, non
tamen est imponenda. Si ergo sit in sanguine, ut sanguis serotinus
peccans

deamur. *Præparanda sunt* vicia, sanguis, & munda vit-
colis deinde melle, casta sunt crysa, pitana, raze, lactica,
lac amygdalino, oleo, & similia, quæ huius sunt & nimia sunt ac-
ta spicula includere & parca vel corollas, vel suppurari incipien-
tes à corrosivis illa si defendere valent: interea tamen à nimio re-
frigerantibus abstinendum, & potus temperatè solidis uten-
dum; si vero sanguis est nimis fluidus vel impetuosus, præmissa in
brachio V. S. adhibeantur alia medicamenta quæ ei consistentiam
debitam indere, impetuosus spiritus minuire queunt; quod opti-
mè præstabit hypnotica moderata, inter quæ securissima est Tin-
ctura opii.

X. IV. I. I.

Lenitèr adstringentia & astringentia adhiberi etiam interea
possunt præsertim sub forma linctuum, ut ita inter deglutendum
particulæ ejus in asperam arachno per convenientem epiglottida
illapsæ, virtutem suam cum parte affecta immediatius commu-
nient. Pro particulis extravasatis eliminandis sudorifera sunt ap-
propriata, quæ componi possunt ex theriaca recenti, Bezoard.
miner, antimon, diaphoret, Camphor, Sacch. Saturni &c. omissis
salibus.

X. V. I. I. I.

~~Præparanda sunt~~ morbi vix aliquid notabile effici potest, interea tamen
sanguis egrorum acrescens, quod supra dixi, modò demulceatur, &
sudoriferis, quantum ferent ægri vires, acredo eliminetur; ubi con-
solidatio erit temperata, adhibetur radix symphytæ atque con-
solidantis; nonnulli pro specifico utuntur Tincturâ murali; alii
Antisyphiliticâ ex sulphure & Arsenico pro curantibus pulmonum ul-
ceribus penè deploratis summis laudibus extollunt; pro tussi, quæ
sine dubio acredine sublatâ ipsius sanguinis cessabit, possunt adhi-
beri pilule de cynoglossâ, Myrace &c. appetitus prostratus restitui
etiam potest sp. salis com., nitri, vitrioli, aq. prophylact. Sylvii &c.,
siquidem hæc sal peccat corrosivus, balnea aquæ dulcis in hoc mor-
bo etiam non videntur contemnenda.

X. I. X.

Remedium seu naturæ debitum respectus habeatur, qui qualis
esse debet ex antedictis colligi facillimè poterit, siquidem eadem
hic repetere supervacuum existimem; potus sit ex decoct. hord.,
gramin.,

magis temperetur, quare modum habet. Hic de re huc
fior animi participata figuratur. Hic de re huc

COROLLARIA.

Medicamentum universale stomachicorum nullum datur.

Celidum innatum & humidum primigenium veterum imaginarij sunt.

Venus nulla secunda agere quoditate, ut velut Peripatetici.

Chylus non rubere incipit, sterilis esse ipsius patet.

Glandulam pinealem esse sensorij commune, validis rationibus adducti,
conclude.

Abique illa positione catalepsis nunquam bene explicabitur.

Unus est tantum sensus videl. tactus, fieri enim non potest ut merces quod
non tangit, omnis enim sensus in motione consistit.

Datur circulatio spirituum eorum & sanguinis in vasis.

Urina tam per poros sua, quam per arterias exurgit
in vasis deponi non potest.

Abique illa positione phlegma non potest in vasis deponi.

Nemo dormit sine insomniis, quia non potest in vasis deponi.

Acta corporis nostri consistit in laetitia, fermentum sanguinis & hu-
morum continuatione.

De qua viam in vasis deponi non potest.

FINIS.

